

Posudek bakalářské práce Kláry Bohuslávkové
Motivace ke čtenářství u českých dětí se sluchovým postižením

V bakalářské práci se spojují přehledová část (vybrané přístupy ke čtenářské gramotnosti a čtenářství, motivace ke čtenářství, soupis projektů čtenářství a čtenářskou gramotnost podporujících, kap. 1-5, s. 11-47) a popis projektu, který kol. Bohuslávková realizovala pro sluchově postižené děti v Městské knihovně v Praze (kap. 6, s. 48-62).

Přehledová, rozsáhlejší, část práce podává informace převzaté odjinud, ty autorka spíše reprodukuje, než aby je srovnávala, popř. k nim zaujímala nějaké stanovisko (např. pokud jde o vymezení tzv. čtenářství na s. 9 a s. 14, o srovnání popisovaných projektů čtenářství, resp. zhodnocení jejich přínosu k motivaci ke čtenářství nebo pokud jde o názory akcentující jako podmínku snadného čtení rozsáhlou slovní zásobu, s. 59, 64 aj.).

Ne všechno je v podávaném přehledu zcela jasné: zajímalo by mne (jen namátkou), co má autorka na mysli, když píše (s. 10) o kvalitativním rozhovoru (existuje nějaký kvantitativní?), jak rozumí termínům doslovné porozumění a vysuzování a jak nahlíží vztah mezi nimi (s. 11), jak chápe termín přirozený jazyk, když píše (s. 18-19), že znakový jazyk je pro děti se sluchovým postižením přirozený jazyk, zatímco čeština je jejich jazykem druhým (čeština přirozený jazyk není?). Vyjádření u obhajoby by si zasloužilo i to, zda je v druhé kapitole práce skutečně popisován i „jazykový vývoj u dětí se sluchovým postižením“ (jak je zmiňováno na s. 10). Stranou nechávám ne vždy dostatečnou explicitnost podání (např. nevysvětlená zkratka na s. 16).

Už v úvodu práce (s. 9) je vymezen termín „osoba se sluchovým postižením“ mj. „jakožto člen komunity neslyšících, jejíž primárním komunikačním prostředkem je český znakový jazyk“. Autorčin projekt, charakterizovaný (na s. 48) jako projekt „zaměřený na žáky se sluchovým postižením“, se ale zřejmě zaměřuje i na žáky, kteří do autorkou vymezené kategorie „osoba se sluchovým postižením“ nespádají – srov. na s. 49 nebo 51. Explicitní informaci o této skutečnosti ale čtenář postrádá. Stejně v textu práce postrádá celou řadu informací dalších. Tak celkový počet účastníků projektu je sice (spíše jaksí mimochodem) zmíněn, ne už počty účastníků jednotlivých setkání, uvedena není charakteristika / profil škol, jejichž žáci se do projektu přihlásili ani údaje o vychovatelích a učitelce, s nimiž byly vedeny rozhovory (jejich „profil“). V textu práce i v příloze k její listinné podobě chybí také profil žáků – účastníků projektu; ten je, stručný, z nějakého důvodu obsažen jen v přílohách k elektronické verzi práce (a ta zase neobsahuje 3 přílohy uvedené ve verzi listinné). Rozhovory s dvěma vychovateli a učitelkou nebyly autorkou „přidány“ z vlastního rozhodnutí (jak se píše na s. 53) – jejich uskutečnění předpokládá zadání práce. To předpokládá také rozhovory s rodiči, ty však do práce zahrnuty nejsou – mohla by diplomantka při obhajobě vysvětlit, proč tato část zadání nebyla v práci naplněna? Také přepisy rozhovorů jsou zařazeny pouze do přílohy elektronické verze práce (v příloze k listinné verzi figuruje pouze seznam otázek). Není přitom zřejmé (a nikde v práci to není zmíněno), jakými pravidly se přepis (ať už mluvené češtiny nebo českého znakového jazyka) řídil, zřejmě není ani to, v jakém jazyce se rozhovory vedly a, v souvislosti s tím, zda v výraz „komunikace“, uvedený v hlavičce přepisu, má odkazovat k jazyku vedení rozhovoru (např. „komunikace: mluvení + český znakový jazyk“) – a nebo zda má označovat totéž, co jinde v téže příloze na téže pozici v hlavičce přepisu uvedené „preferovaný způsob komunikace: mluvení, kochleární implantát“. Validitu přepisu by samozřejmě bylo možné posoudit až po jeho srovnání s audio, resp. videonahrávkou rozhovorů – ty má jistě diplomantka k dispozici a na obhajobě by mohla kratičkou audio nahrávkou spolu s přepisem prezentovat.

Sama realizace projektu je popisována obdobně neúplně a na velmi obecné rovině – i tady čtenář řadu jasně podaných konkrétních informací postrádá. Bylo by proto na místě, aby při obhajobě autorka ujasnila alespoň např.

(1) konkrétní podobu a funkci indicií (a vztah tohoto výrazu k výrazu „nápověda“) i způsob, jakým byly spojeny v návod, jak dojít k pokladu (konkrétně: Jak jednotlivé indicie vypadaly? Jak s nimi žáci pracovali?, srov. např. s. 51, kde se píše o tom, že skupinky dostaly „na listech papíru předem připravené indicie, podle kterých měly v knihovně objevit potřebná slova nebo sousloví.“;

(2) konkrétní aktivity druhého setkání (děti tvořily text souvislý – a nebo vpisovaly dialogické repliky do „bublin“?) a ukázala konkrétní výsledky těchto aktivit (aby na obhajobu přinesla výstupy dané aktivity);

(3) „knihy“, které žáci vytvořili při pátém setkání (aby je přinesla k obhajobě).

Je samozřejmé, že všechno toto mělo být čtenáři prostředkováno už v práci samotné (resp. v jejích přílohách).

Dále bych prosila, aby se autorka při obhajobě vyjádřila k tomu

(1) které z metod (jsou-li to metody) vedoucích ke zlepšování čtenářských dovedností (zmiňovány jsou na s. 15) ve svém projektu využila (tj. opřela o ně svou přípravu jednotlivých setkání) – a s jakým efektem (takové hodnocení projektu by bylo více právo bakalářské práce než využívání hodnotícího adjektiva „příjemný“);

(2) jakým způsobem se (s. 53) „při sestavování a plánování rozhovorů a dále při vlastním pozorování dětí“ ... „opírala o poznatky, týkající se kvalitativního a kvantitativního výzkumu...“;

(3) jak nahlíží vztah mezi čtením a psaním – a jak psaní (k němuž řada aktivit děti vedla) přispívá k rozvíjení čtenářské gramotnosti, resp. k motivaci dětí ke čtenářství.

Přímo na samotné čtení / rozvoj čtenářství a postoje dětí ke čtení autorčin projekt nijak výrazný dopad neměl – a snad ani mít, vzhledem k době svého trvání, nemohl (v rozhovorech srov. výčet nejoblíbenějších projektových aktivit dětí, příp. jimi navrhované změny projektu). To neznamená, že neměl dopad žádný. Soudím, že práci kol. Bohuslávkové s vybranými dětmi je třeba ocenit – a mohu-li na základě neúplných informací o projektu v práci podaných soudit – cíle, které autorka formulovala na s. 48, se podařilo naplnit.

K formální stránce práce je třeba uvést, že pravopisně se práce nevyvíká standardu bakalářských prací (nečetné chyby v interpunkci, jiná ošklivá chyba na s. 48). Autorčino podání je prosté a většinou srozumitelné (nejasnosti, dost možná dané neobratnou stylizací, srov. výše), často prolnuté různými (snad publicistickou ovlivněnými) klišé (s. 12, 24, 46 60, 62 aj.).

Závěr: Bakalářská práce kol. Bohuslávkové, svým praktickým zaměřením cenná, je v řadě ohledů „nedopovězená“, zvl. v tzv. praktické části. Postupy v projektu užití a jeho výstupy popisuje jen na obecné rovině, neilustruje je konkrétním materiálem / konkrétními výstupy – a čtenáři tak nezbyvá než autorce věřit. Doufám, že diplomantka všechny výše zmíněné problémy ujasní a žádoucí informace doplní při obhajobě.

Bakalářská práce Kláry Bohuslávkové splňuje základní požadavky kladené na bakalářské práce a může být podkladem k obhajobě.

Alena Macurová

20.8. 2016

Návrh hodnocení: dobře v případě úspěšné obhajoby